

VILLA OIVALAN RESTAUROINTI KEVÄÄLLÄ 2013

LIVADY
OSAKEYHTIÖ

Marko Huttunen

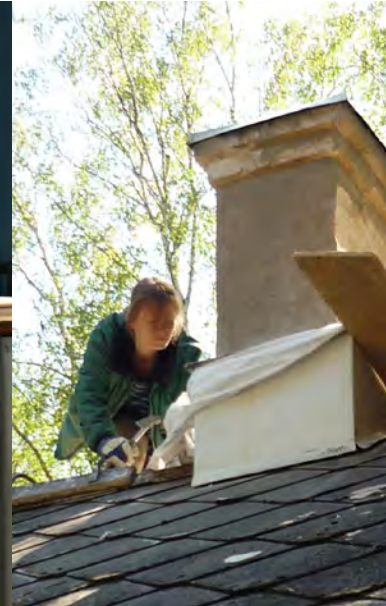
Harri Metsälä

Seppo Salminen

Julia Mikkola

Petra Kiiskinen

Laura Mattila

Mikko Merz

Pauliina Saarinen

Mathias Wahlberg

Veronique Leluop

Suvi Kaukonen

VILLA OIVALAN RESTAUROINTI KEVÄÄLLÄ 2013

S I S Ä L L Y S

5	Saatesanat
6	Työmaajärjestelyt
8	Meren puolen portaat
13	Nurkkapylvään viimeistely
14	Räystäskourujen uusiminen
21	Tuulikaapin kunnostusta
22	Saunan piipun kunnostus
24	Piippujen rappauskorjaukset
26	Terassin sillan aihio
28	Käytävän katon reikä
29	Salin ikkunan aukipidin
30	Ulkohuoneen panelointi
32	Pientä säätöä
32	Tuulikaapin ulkoseinän elvytys
33	Ruokavaraston sisäpuitteet
33	Makuuhuoneen ovi
34	Saunan portaan hätäkorjaus
34	Keittiön terassin tervausta
35	Kukkakepit
35	Liiterin porrasaskelmat
36	Vaatekoukun siirto
36	Metsätöitä
37	Lasiterassin lattian korjausta
37	Saunan ikkunoiden elvytys
37	Vauriokartoitusta
38	Vielä tehtävää
39	Tarvikkeita

Värikuvat ovat Livadyn, mustavalkokuvat professori Aarno Ruusuvuoren ohjauksessa vuonna 1965 tehdystä harjoitustyöstä Villa Oivala, Teknillinen Korkeakoulu, Arkkitehtuuri I ryhmätyö, syksy 1965, julkaisu Pertti Hokkanen, Mikko Pulkkinen, Aune Svensk, Sanoma Osakeyhtiö 1965.

S A A T E S A N A T

Suomen Arkkitehtiliitto sai vuodelle 2013 Museovirastolta 28 825,95 euroa avustusta lahovaurioiden ja terassin portaiden korjaamiseen, ovien ja ikkunoiden kunnostamiseen, räystäskourujen korjaamiseen, savupiippujen kunnostamiseen sekä maakellarin korjauksen suunnitteluun. SAFA tilasi kunnostustöiden suunnittelun, toteutuksen ja valvonnan Livady Osakeyhtiöltä. Konstruktööri Eero Kotkas lupautui tekemään suunnitelman maakellarin kunnostuksesta, mutta sairastapauksen vuoksi suunnittelu jouduttiin kuitenkin lykkäämään myöhemmäksi.

Museovirasto oli määrännyt työn valvojaksi Helsingin kaupunginmuseon; Jaana Perttilä kollegoineen vieraili työmaalla 30.5.2013.

SAFA:n omalla rahoituksella kunnostettiin saunan savupiippu. Lisäksi hoitokunta tilasi Livadyltä kymmenen tuntia myrskyvaurioiden raivausta Oivalan metsässä.

Livadystä töihin osallistuiivat arkkitehti, restaurointimestari Marko Huttunen, arkkitehti Juulia Mikkola, arkkitehti Laura Mattila, arkkitehtiylöppilas Pauliina Saarinen, arkkitehti, puuseppä Mikko Merz sekä puuseppä Seppo Salminen. Piippujen rappaukset kunnosti arkkitehti, tietokirjailija, uunimestari Harri Metsälä, jonka apuna työskentelivät muurariharjoittelijat Petra Kiiskinen ja Suvi Kaukonen. Arkkitehti Véronique Leloup toimi alkuun työmaakokkina ja lopuksi maalarina.

Tärkeimmät korjauskohteet savupiippujen lisäksi olivat räystäskourut ja meren puoleiset terassin portaat. Portaat jouduttiin uusimaan, koska ne

alkoivat olla romahtamaisillaan, ja kourut siksi, että ne olivat liian matalat ja valuttivat vettä seinille aiheuttaen maali- ja lahovaurioita. Kouruja purettaessa niistä paljastui myös lukuisia lahovaurioita.

Käytävän kattoon talven aikana ilmestynyt reikä oli tarkoitus paikata, mutta sen kohdalta paljastuikin suurempi lahovaurio, minkä vuoksi reikä vain peitettiin; käytävän kattoa on korjattava suuremmalta alueelta ja vaurion kohdalla olevaa kattotuolia ehkä vahvistettava.

Lisäksi tehtiin pienempiä korjaustöitä, mm. maalattiin tuulikaappi ja ruokavaraston sisäpuitteet, kitattiin, paikkamaalattiin ja elvytettiin tuulikaapin seinän ulkovuoraus, elvytettiin saunan ikkunanpuitteiden ulkopinnat sekä asennettiin Rakennusapteekissa korjautettu makuuhuoneen messinkinen ovenkahva takaisin paikalleen.

Muun työn ohessa tehtiin myös hiukan talkootöitä. Ulkokuoneen melko roisin näköiset sisäseinät paneloitiin puutavaraliike Tillmanilta lahjoituksena saadulla paneelilla. Talkoilla valmistettiin myös juurakkoaihio työhuoneen uutta, alkuperäisen mallin mukaista siltaa varten.

Kiitämme jälleen nöyrimmästi, että saimme työskennellä täyttä osaamistamme hyödyntäen sivistyneissä olosuhteissa.

Oivalassa 8.6.2013, Marko Huttunen ja Juulia Mikkola

T Y Ö M A A J Ä R J E S T E L Y T

Työväki asui Villa Oivalassa korjaustöiden ajan. Normaali päivärytmi oli seuraava: aamiainen kello 8.00, lounas kello 11.00, päiväkahvit kello 14.00 ja päivällinen kello 18.00. Päivällisen jälkeen siivottiin työmaa, saatettiin vielä puuhailla jotain pientä seuraavaa päivää valmistelemaa, peseydyttiin ja menttiin nukkumaan. Tehokasta työaikaa oli päivittäin kahdeksasta yhdeksään tuntia.

Aiemmin tehty tukeva, 1x3-metrinen työpöytä sijoitettiin jälleen sisäpihalle. Jotta verstasta voitiin käyttää työmaan työkaluvarastona, sieltä siivottiin työmaan ajaksi syrjään kaikki Oivalan hoitokunnan työkalut. Puutavaran työmaa-aikaista säilyttämistä varten talon pohjoispuolelle rakennettiin tilapäinen taapelikatosis, joka oli muotoiltu siten, että se toimi myös katoksella suojattuna työpöytä.

Piippujen korjauksia ja räystäskourujen asennuksia varten vuokrattiin kolme alumiinista rakennustelineettä. Niiden lisäksi rakennettiin katoille puiset työtasot.

Sali ja terassi toimivat työmaatoimistona ja vierashuone maalaamona. Työmaan lopuksi jäljelle jäänyt puutavara taapeloitiin liiterin taakse, jonne myös siirrettiin piipputelineet sekä taapelikatoksen runko.

M E R E N P U O L E N P O R T A A T

Pahasti lahonneet portaat alkoivat jo vaarantaa turvallisuutta. Portaissa oli puutavaraa ainakin kolmesta eri rakennusvaiheesta. Astinlaudat olivat mahdollisesti 1980-luvun korjauksesta, reisilankut olivat pääosin niitä vanhempia. Alimman porrasaskelman astinlankut olivat painekyllästettyä puuta. Portaissa oli osaksi käytetty vanhoja leikattuja nauloja, joiden kannoissa oli R-merkki, osaksi tavallisia, vaihtelevan pituisia, kuumasinkittyjä lankanauvoja. Toisesta päästä oli hävinnyt rimoista tehty ritilä. Koko porras oli siirtynyt noin 10 cm pohjoiseen päin.

Vanhat portaat purettiin kokonaan ja vanhat leikatut naulat otettiin talteen ja oiottiin. Portaiden alta kaivettiin pois sinne kertynyttä maata niin, että reisilankkujen perustuskivet saatiin esille. Reisilankkujen alapäävät olivat olleet maan pinnan alla ja olivat siksi niin lahoja, että yhtäkään ei voitu käyttää uudelleen. Reisilankut oli koottu 2x6 tuuman lankuista, joiden päälle oli naulattu kolmion muotoiset palat. Yläpinnat oli suojattu ohuella bitumihuovalla.

Vanhojen reisilankkujen yläpäissä oli edelleen jäljellä vanhoja ristiin lyötyjä nauvoja, joilla reisilankut olivat olleet kiinni alasidepuussa. Kun alasidepuu oli jossakin vaiheessa uusittu 2x8 tuuman soiroksi, reisilankut oli irrotettu ja tuettu maahan pitkälleen asetettuun kuusitukkiin, joka oli suojattu bitumihuovalla (ks. viereisen sivun kuva). Reunimmainen reisilankku, josta ritilä oli hävinnyt, oli uusittu kokonaan painekyllästetystä puusta ja tuettu paikalleen pystypuulla. Portaiden alle oli laitettu talteen patkä vanhaa, 125 x125 mm:n vajasärmäistä alasideparrua, jossa näkyvät vielä vanhojen reisilankkujen naulanreiät.

Alimman puretun porrasaskelman painekyllästetyt astinlankut käytettiin uusien reisilankkujen materiaaliksi, mihin ne juuri riittivät. Reunimaiset reisilankut asennettiin hiukan kesemmälle kuin aiemmin, jotta portaiden alta pääsee ryömimään talon alle (aiemmin sinne on päässyt vain portaita tai terasseja purkamalla). Uudet reisilankut tuettiin kallioon taikka vanhoille tai uusille kiville. Reisilankkujen alapääät muotoiltiin perustuksiinsa sopiviksi, ja niiden lepo- ja liitospinnat tervattiin. Yläosastaan reisilankut naulattiin kiinni joskus aiemmin uusittuun alasidepuuhun.

Uusia portaita varten oli tilattu paikallista puutavaraa. Sahauksessa oli kuitenkin ollut puun pihkaisuuden vuoksi ongelmia; puutavara ei ollut mittatarkkaa eikä syrjistään suoraa. Askelmat jouduttiin siksi tekemään työmaalla ennestään olevasta puutavarasta, joka miltei riitti astinlankuiksi. Viimeiset lankut tehtiin suoristamalla tilattua puutavaraa käsisirkkelillä.

Astinlankut tehtiin pääosin 50x150mm:n lankuista. Niiden yläsärmät höylättiin käsihöylällä viistoiksi, ja pinnoista hiottiin pois sahatavaran tikkuisuutta. Astinlankkujen päihin ja nauvoja varten porattuihin reikiin imeytettiin runsaasti tervaa ennen asentamista, naulojen ympärille vielä asentamisen jälkeenkin. Lankut naulattiin kiinni osin vanhoilla leikatuilla nauloilla ja osin uusilla 150-millisillä kuumasinkityillä nauloilla. Lankkujen väliin jätettiin 8mm:n raot (timpurin kynän ohuempi mitta). Koska joskus aiemmin uusittu alasidepuu oli asennettu vinoon, tuli ylimmästä askelmasta toiseen päähän levenevä.

Varvaslaudat tehtiin 25x125mm:n laudasta. Terassitason etureunan varvaslauta oli jostakin syystä puuttunut, mutta nyt sekin asennettiin paikalleen.

Portaiden päiden säleiköt jätettiin pois, jotta talon alle pääsee helposti tarkistamaan rakenteiden kuntoa. Jos se katsotaan tarpeelliseksi, voidaan säleiköt lisätä myöhemmin.

Kun tervaukset olivat kuivuneet viikon päivät, maalattiin koko porras kertaalleen mustalla Roslagin mahongilla.

N U R K K A P Y L V Ä Ä N V I I M E I S T E L Y

Kaksi vuotta aiemmin tehty pyvään jatkos oli kuivunut riittävästi viimeistelyä varten. Liitos oli pysynyt täysin tiiviinä, mutta jatkoksen pintapuolelle oli tullut ohut kuivumishalkeama.

Jatkos höylättiin lähelle lopullista muotoaan koneella, ja pinta viimeisteltiin käsihöylällä. Sitten jatkos pohjamaalattiin, raot ja halkeamat kitattiin pellavaöljykitillä ja jatkos maalattiin valmiiksi maalarajaukset häivyttään.

R Ä Y S T Ä S K O U R U J E N U U S I M I N E N

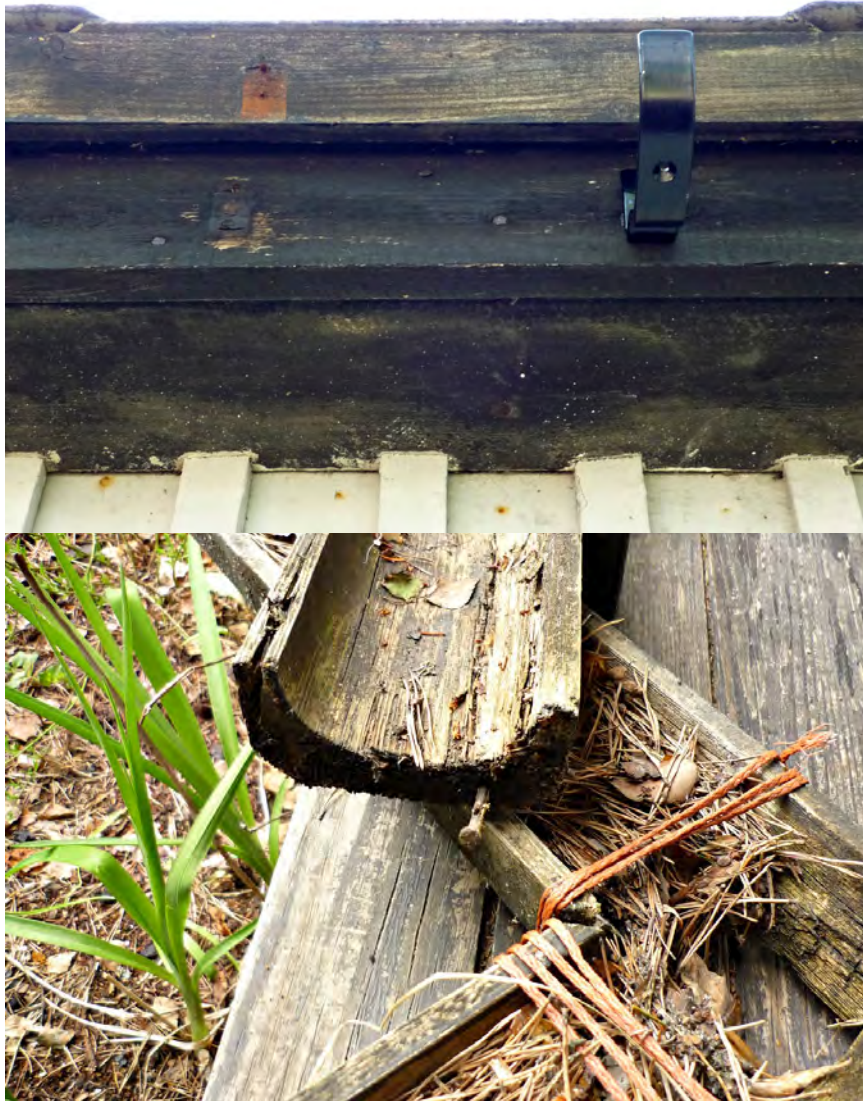
Oivalan kaikki räystäskourut oli uusittu jo ennen vuoden 1987 kunnostuskierrosta; kourut olivat painekyllästettyä puuta ja profiililtaan alkuperäisestä poikkeavia. Kun kouruprofiilia oli muutettu, oli samalla muutettu myös koukkujen muotoa. Pihan puolella uusitut koukut oli kiinnitetty pystysuoraan räystäslautaan ja ulkopuolella vinoon räystäslautaan, minkä vuoksi koukkuja oli kahden mallisia. Vanhastaan koukut olivat kaikkialla olleet kiinni pystysuorassa räystäslaudassa.

Kourut uusittiin siksi, että niiden profiili oli liian matala, minkä vuoksi ne tukkeutuivat helposti ja sadevesi valui niistä yli kastellen julkisivuja. Kourut alkoivat myös olla käyttökänsä päässä; painekyllästyksestä huolimatta niissä oli lahovaurioita ja kasvoi sammalta.

Alkuperäisiä veistettyjä kourunpätkiä oli verstaassa sekä irrallaan että seinähyllyiksi asennettuina. Niistä saatiin malli kourun profiilille. Koukkujen malli ja kiinnitys päätettiin kourujen muodon ja vanhojen koukkujen kiinnityskohtien perusteella; yhtään alkuperäistä koukkua ei ollut säilynyt.

Uudet kourut tilattiin puutavaraliike Tillmanilta muuten alkuperäisen profiilin mukaisina mutta 3 mm leveämpinä, tavoitteena pitempi elinkaari. Materiaaliksi tuli sormijatketty jättiläistuija, jonka pitäisi olla erinomaisen säänkestävää korkean parkkihappopitoisuutensa ja huokoisuutensa vuoksi.

Uudet koukut tilattiin seppä, restaurointimestari Juhani Suolahdelta sinkkimaalilla ja mustalla pulverimaalilla maalattuina.

Ulkopuolella kourujen purkaminen kävi helposti, mutta sisäpihalla kärhöt olivat kasvaneet kourujen ympäri ja räystäslautojen välistä myös pitkälle ullakolle. Siksi kourut jouduttiin pätkimään ja vetämään varovasti pituus-suuntaan irti niitä ympäröivästä oksastosta. Kärhöjen tukemista oli ehditty pohtia ja kysyä siitä asiantuntijan neuvoakin, mutta kun kourut purettiin pois, kävi ilmi, että kärhöt riippuivat tiukasti paikoillaan.

Kukin rakennuksen sisä- ja ulkoräystäistä mitattiin ja varustettiin linjalangalla, minkä jälkeen tutkittiin räystään ja tulevan kourun kaadot. Kourut asemoitiin kaatamaan aina keskeltä nurkkia kohti, poikkeuksena sisäpihan pohjoisivun kouru, joka kaataa rakennuksen epätasaisen painumisen takia vain toiseen suuntaan.

Nurkkaliitoksista ja puskuatkoksista tehtiin ensin lyhyet koekappaleet, joiden avulla lopullinen työtapa päätettiin. Puskuiliitokset tehtiin tapittamalla, jotta kourut eivät pääsisi kietymään jatkosten kohdalta. Tapit veistettiin kourutavarasta. Jotta tappien reijät saatiin porattua suoraan, valmistettiin työtä helpottava jig. Jatkoskohdat tiivistettiin kouruun 0,5 mm:n kuparilevyllä, joka liimattiin kouruun Sikaflex-11FC-massalla. Liimauksen apuna käytettiin kourun mukaan veistettyä klossia sekä puukiiloja ja kumimattoa.

Jatkokset sijoitettiin niin, ettei niitä tullut kulkureittien kohdalle. Koukut sijoitettiin jatkosten mukaisesti, minkä vuoksi niitä ei tullut kaikille sivuille samaa määrää.

Nurkat jiirattiin ilman tapituksia ja liimaa, jotta kourut pääsevät tarvittaessa elämään myös pituussuunnassa; ulkopuolen räystäät kun ovat yli 14 m pitkät, joten kourujen pituussuuntainen turpoaminen ja kutistuminen voi olla sentin luokkaa.

Reiät muotoiltiin vanhaan tapaan pisaran muotoisiksi: ensin porattiin kuppiterällä pyöreä reikä, jonka muotoilua jatkettiin taltalla. Reikien vierille kourujen alapintaan veistettiin tippaurat.

Ensin kiinnitettiin paikalleen koukut, ja sitten koukkuihin laskettiin paikalleen oikean mittaiseksi ja muotoiseksi muotoillut ja liimatut kourut. Kiinnityksissä käytettiin haponkestäviä teräsruuveja, sillä jättiläistuijan sisältämät parkkihapot saavat tavallisen teräksen ruostumaan nopeasti.

Kun kourut oli asennettu paikalleen, syöksytorvien korkeus ja niiden puukannakkeiden kiinnitys talon nurkkiin tarkastettiin – osa puukiinnikkeistä oli hiukan lurpahtanut.

Kun veden valumista kouruista suppiloihin testattiin, huomattiin, että suppiloiden etäisyyksiä talon nurkista joudutaan luultavasti hieman korjaamaan. Tämä työ jäi kuitenkin tehtäväksi seuraavan restaurointirupeaman yhteydessä.

T U U L I K A A P I N K U N N O S T U S T A

Tuulikaapin kesken jäänyttä kunnostusta jatkettiin. Uusitun ulkoseinän huokolevy oli ehditty maalata kahteen kertaan ja kitata, mutta se oli jäänyt vaille valmiiksi maalausta. Uuden lattian ja vanhan kynnyksen välinen pellavaöljykitti erottui vaaleana raitana. Vanhat huokolevyseinät olivat likaantuneet ja naarmuuntuneet, katon rajaan vanhaan huokolevyyn oli lahonnut reikä ja oven maali oli alkanut rapsahdella irti.

Huokolevyn lahopaikka kitattiin öljytasoitteella, ja huokolevyt maalattiin kahteen kertaan puhtaanvalkoisella maalilla.

Sisäoven karmeista ja karmilistoista kaavittiin pois irtoava maali, ja ne paikkamaalattiin, kitattiin öljytasoitteella ja maalattiin toiseen kertaan antiikinvalkoisella maalilla. Väri oli kuitenkin liian valkoinen, joten karmit listoineen on maalattava vielä kellansävyisemmällä maalilla.

Kynnyksen viereinen pellavaöljykittaus maalattiin tumman ruskeaksi.

Piippu näytti muuten jokseenkin ehjältä, mutta sen kruunusta oli tipah-
tanut tiilenpalasia saunan katolle, ja peltihatun alla näkyi myös yksi kallel-
laan oleva tiili.

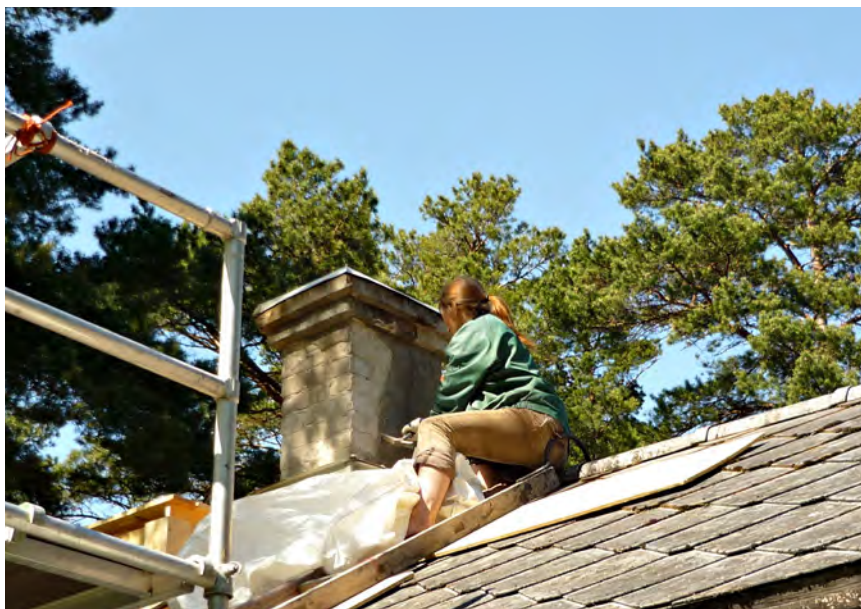
Kun piippua ruvettiin kunnostamaan, huomattiin, että piipun hattu pysyi
enää juuri ja juuri kasassa: kaikki neljä peltihatun nurkkien rautalankasi-
dettä olivat poikki, ja hattua pitivät paikallaan vain ulospäin kallistuneet
tiilet. Ne putosivat katolle, kun peltihattu nostettiin pois. Saumaukset
olivat varisseet tiilien välistä lähet olemattomiin, pystytiilien ja kruunun
välissä oli enää pienet laastinokareet.

Saumat avattiin kauttaaltaan 1–1,5 cm syvyydeltä, joskin suurin osa oli
jo auki, ja saumoista poistettiin sammaleet ja hämähäkit. Työvälineenä
käytettiin maalikaavinta, jonka terä oli työnnetty sivulta ulos. Pöly pois-
tettiin harjaamalla ja vedellä suihkupullosta ruiskuttamalla.

Irronneet tiilet muurattiin takaisin paikalleen. Rikkoontunut tiili korvat-
tiin liiterin luota tiilikasasta löytyneellä, vanhalla kovaksi palaneella
tiilellä, joka oli samaa kokoa kuin piipun tiilet. Piipun hattu kiinnitettiin
takaisin paikalleen, ja saumat kostutettiin ja saumattiin hautakalkkilaas-
tilla, jonka raekoko oli 0–4 mm.

P I I P P U J E N R A P P A U S K O R J A U K S E T

Päärakennuksen savupiippujen rappaukset olivat vaurioituneet. Niistä irrotettiin suuremmat pohjastaan irtonaiset alueet. Salin piipusta jouduttiin rappaamaan kokonaan kaksi kylkeä ja puoliksi yksi. Keittiön piippuun tehtiin pienempiä paikkauksia ja työhuoneen piippuun suurempia.

Laastina käytettiin Hyvinkään betonin märkälaastia (hautakalkkia), johon lisättiin paremman tartunnan saamiseksi sementtiä (piiput on muurattu kalkki–hiekkatiilistä). Pohjarappauksen raekoko oli 0–4 mm ja kalkin ja sementin suhde 50–50, pintarappauksen raekoko 0–1 mm ks 65–35.

Työhuoneen uunista paikattiin yksi kolhu, ja työhuoneen ja salin uunit kalkittiin kertaalleen Hyvinkään betonin kalkkimaalilla.

T E R A S S I N S I L L A N A I H I O

Työhuoneen nurkalla terassilta toiselle johtava silta oli vielä 1960-luvulla puun juuresta veistetty ja etureunastaan kovera, ja se lepäsi terasseilla kynsien varassa. Nykyinen silta on tyystin toisenlainen; se on ponttilaudasta koottu, muodoltaan ulospäin kaartuva ja tuettu ulkoreunastaan pystypuulla.

Koska sillan uusiminen tulee ennen pitkää ajankohtaiseksi, päätettiin aihio uutta siltaa varten hankkia heti, kun sellainen tulee vastaan. Sopiva tuulenkaatama, satavuotias mänty löytyi keväällä 2013 Porkkalan niemestä

Lillkanskogin salmeen rajautuvalta metsätontilta, jonka omistaja Börje Lindström ystävällisesti lahjoitti puun juuren Arkkitehtiliitolle.

Ensin juurakko kaivettiin niin puhtaaksi maasta ja kivistä, että sopiva aihio oli mahdollista sahata moottorisahalla irti. Aihio oli niin suuri, että moottorisahan 20 tuuman laippa ei ulottunut sen läpi, minkä vuoksi sahaussuuntaa oli välillä vaihdettava. Ensin pystyssä olevaa juurakkoa sahattiin niin pitkälle kuin mahdollista. Kun puun runko katkaistiin, kääntyi juurakko takaisin paikalleen, jolloin sitä päästiin työtämään uusista suun-

nista. Irti sahattu kappale oli puolisentoista metriä pitkä ja parikymmentä senttiä paksu.

Näin saatu kappale kuljetettiin pihaan, jossa se sahattiin lähemmäs lopullisia mittojaan, jolloin se saatiin mahtumaan auton takakonttiin. Aihio kuljetettiin sitten Oivalaan ja varastoitiiin liiteriin kuivumaan myöhempää muotoon veistämistä varten, aihion kun on parasta kuivua pari vuotta ennen lopullista muotoilua.

K Ä Y T Ä V Ä N K A T O N R E I K Ä

Talven 2013 aikana käytävän huokolevykattoon oli ilmestynyt vanhan patteriputken läpiviennin paikkauksen kohdalle lähes 10-senttinen reikä, josta oli varissut purua lattialle. Reikä aiottiin ensin paikata muotoon leikatulla huokolevyn palalla, mutta vaurio paljastuikin odotettua suuremmaksi: huokolevyä oli reiän ympärillä maalin alla jäljellä vain muutaman millin paksuinen kerros, ja huokolevyn päällä olevat ponttilaudat olivat lahonneet noin puolen metrin etäisyydeltä siten, että ne saattoi suureksi osaksi kaivaa pois käsin.

Vaurio on vanha, ehkäpä alkujaan peräti patterijärjestelmän sodanaikaisesta rikkoutumisesta johtuva; vauriokohta puruineen kaikkineen oli pölisevän kuivaa. Reiän vieressä olevaa, kyljestään lahonneutta kattovasaa on jossain vaiheessa vahvistettu lyömällä sen kylkeen painekyllästetty laudankappale.

Koska vintillä on vanhoja asbestilla suojattuja patteriputkia, joista on paikoin varissut kipsiä ja mahdollisesti myös asbestia täytteen sekaan, ei rakenteen perusteellinen korjaus tule kyseeseen ennen asbestipurkua. Reikä laitettiin tilapäisesti umpeen asettamalla sen päälle ensin pienempi ja sitten suurempi huokolevyn pala ja peittämällä ne sitten puruilla.

Jos asbestipurkua ei tehdä, ei rakennetta voi korjata ennalleen. Rakennekerrokset alhaalta ylöspäin ovat seuraavat: öljymaalilla maalattu huokolevy, ponttilaudoitus, tervapaperi/pahvi, purutäyte, pahvi/vuoden 1932 sanomalehdet (kuten Uusi Suomi) ja erilaiset linoleum-maton kappaleet.

S A L I N I K K U N A N A U K I P I D I N

Salin toisesta funkisikkunasta oli kadonnut mahonkinen aukipidin, mutta toisessa se oli onneksi tallessa. Uusi valmistettiin talon vanhasta tarvepuusta alkuperäisen mallin mukaan.

Kahdeksankulmainen aluslevy tehtiin kuparilevystä, jota oli hankittu räystäskouruja varten, ja vanhan kuparikolikon sijasta käytettiin viisisenttistä, jonka keskelle porattiin reikä. Talon vanhasta ruuvipurkista löytyi sopiva messinkiruuvi, jonka kanta on kylläkin senkattu – alkuperäisessä on kupukantaruuvi.

U L K O H U O N E E N P A N E L O I N T I

Nykyinen ulkokuone lienee rakennettu 1980-luvulla. Vanhasta huussista on jäljellä vain rakennuksen hahmo ja oven ylle kiinnitetty kukko. Vanhassa huussissa räystäällä oli tuulilaudat ja kukon tausta oli samanlaista kuin muu julkisivu, kun taas nykyisessä huussissa kukon taustasta on tehty sileä, vaikka julkisivu on muuten peiterimoitettu.

Puutavaraliike Tillmanilta saatiin lahjoituksena huussiin sisäpaneeliksi sopivaa haavasta höylättyä sormipaneelia. Seiniin tehtiin tarvittavat lisäkoolaukset ja näkyviin jäävästä rungosta hiottiin pois pahimmat karvat.

Seinät paneloitiin ja haljennut ikkunalasi vaihdettiin ehjäksi. Kukkajuliste jätettiin paneloinnin alle vanhaksi kerrostumaksi. Lakaisuharjaa ja vaateripustinta varten tehtiin oksakoukut Oiva Kallion tapaan, ja ovi varustettiin talon vanhoista tarvepuista tehdyllä salvalla.

Seinälle kiinnitettiin talon vanhaan tapaan hyllyksi uuden räystäskourun hukkapala. Huussissa aiemmin ollut talon vanha vaatekoukku siirrettiin työhuoneeseen, mahdollisesti alkuperäiselle paikalleen. Näin ulkokuoneen sisustus erottuu kokonaisuudessaan selvästi uutena kerroksena.

P I E N T Ä S Ä Ä T Ö Ä

TUULIKAAPIN ULKOSEINÄN ELVYTYYS

Tuulikaapin edellisvuonna avattu seinäpinta ja viereinen ikkunanalusta siistittiin paikkamaalalla, kittaamalla ja elvyttämällä. Ensiksi seinä pestiin ja sen annettiin kuivua. Sitten kaavittiin pois irtoava maali ja pinnat harjattiin puhtaaksi pölystä, hämähäkinseiteistä ja roskista. Paljastunut puu ja naulankannat paikkamaalattiin portin kunnostuksesta jääneellä, seinän väriin sävytetyllä pellavaöljymaalilla, ja vanhat syvät naulanreiät ja peiterimojen jatkokset kitattiin pellavaöljykitillä ja ylimaalattiin.

Seinä viimeisteltiin elvyttämällä, eli vanhat, kauhtuneet maalipinnat siveltiin kertaalleen raa'alla pellavaöljymaalilla. Työ viimeisteltiin vuorokauden kuluttua öljyamisestä pyyhkimällä ylimääräinen öljy pois seinän pinnasta. Jos nyt elvytetyssä nurkassa ei ilmene homehtumista ensi kesään mennessä, voidaan kaikki pihajulkisivut käsitellä samoin. Näin koko pihan julkisivumaalausta voidaan siirtää vuosilla eteenpäin.

RUOKAVARASTON SISÄPUITTEET

Ruokavaraston sisäpuitteiden kunnostus oli edellisvuonna jäänyt hiukan kesken. Nyt sisäpuitteet maalattiin valmiiksi.

MAKUHUONEEN OVI

Makuuhuoneen oven vedin oli rikkoutunut siten, että osat irtosivat toisistaan. Vedin korjautettiin Rakennusapteekissa ja asennettiin takaisin paikalleen. Sisäpuolella olevat teippitahrat liuotettiin pois denaturoidulla sprillä.

SAUNAN PORTAAN HÄTÄKORJAUS

Saunan porras oli niin huonossa kunnossa, että siihen täytyi tehdä hätäkorjaus: kaikkein lahoin, osin jo maatonut lankku vaihdettiin.

KEITTIÖN TERASSIN TERVAUSTA

Keittiön terassin rakenteita tervattiin. Pylvään alaosaan tulleet tervatahrat pyyhittiin pois balsamitärpätillä.

KUKKAKEPIT

Kärhöjen runkojen tueksi laitettiin hoikat kepit, joihin kärhöjen rungot sidottiin. Näin saadaan vähennettyä sadeveden valumista kärhöjä pitkin terasseille ja pylväiden juuriin.

LIITERIN PORRASASKELMAT

Vanhoista räystäskouruista, jotka olivat painekyllästettyä puuta, koottiin ruuvaamalla liiterin eteen porras.

VAATEKOUKUN SIIRTO

Ulkohuoneessa ollut talon alkuperäinen vaatekoukku palautettiin työhuoneen seinälle, josta sama tai samanlainen koukku on joskus aiemmin hävinnyt; tummuneessa puuseinässä oli täsmälleen koukun muotoinen jälki ruuvinreikineen.

METSÄTÖITÄ

Tontilla tehtiin myrskytuhojen raivausta ja kaadettiin kaksi rakennusten ja ihmisten turvallisuutta uhkaavaa keloä, toinen saunan takaa ja toinen saareen johtavan polun varresta. Keloista otettiin talteen sydänpuuvaltaisia pöllejä, joita tullaan tarvitsemaan saunan portaiden kunnostuksessa.

LASITERASSIN LATTIAN KORJAUSTA

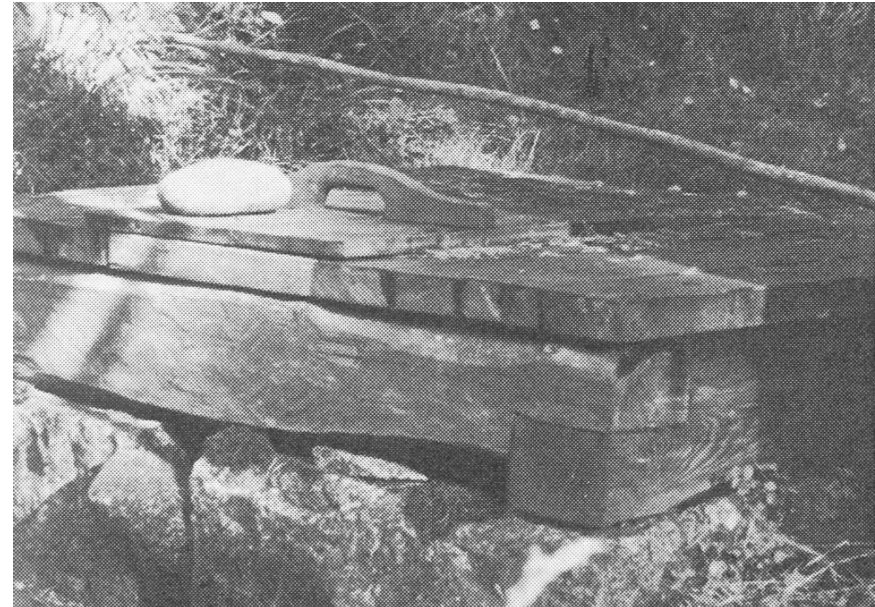
Lasiterassin lattiassa yhden ponttilaudan pää painui jalan alla huolestuttavasti lattian sisään. Lauta tuettiin paikalleen alapuolelta ruuvatulla laudan-kappaleella. Vaurio johtuu siitä, että terassi on painunut notkolle ja vesi seisoo siinä.

SAUNAN IKKUNOIDEN ELVYTYYS

Saunan ikkunanpuitteiden ulkopinnan maali oli voimakkaasti liituuntunut, ja kittaukset olivat kuivuneet ja alkaneet katkeilla. Pinnat elvytettiin pellavaöljymaalilla sivelemällä, mikä sitoo maalin taas liituumattomaksi ja hidastaa kittien kuivumista.

VAURIOKARTOITUSTA

Töiden ohella tehtiin vauriokartoitusta seuraavien vuosien restaurointia varten. Kiireisin kaikista töistä lienee kaivonkannen uusiminen; nykyinen on vaarassa romahtaa. Vuoden 1965 kaivonkannesta on olemassa kohtalaisen hyvä valokuva, jonka perusteella uusi kansi voidaan tehdä. Muita kiireisiä töitä ovat saunan portaan uusiminen sekä saunan ikkunoiden kunnostus – saunakamarin toinen merenpuoleinen puite on jo niin huonossa kunnossa, että puitteiden välissä on jatkuvasti kosteutta.

Saunassa tulee myös tutkia löylyhuoneen yläpohjan lahovaurion laajuus. Laipiolaudoituksen ja hirsiseinän välistä varisee ”juminpaskaa” seinille; ilmeisesti raosta pääsee virtaamaan yläpohjaan kosteaa ilmaa, joka on alkanut lahottaa hirsiiä. Korjaustyön yhteydessä laipion ja seinän välinen rako tulee tiivistää huolella.

V I E L Ä T E H T Ä V Ä Ä

- kaivon kannen uusiminen (romahdusvaara)
- saunan terassin etureunan ja porrasaskelmien korjaus (portaat romahtamaisillaan)
- saunan ikkunoiden huoltokittaus ja paikkamaalaus (kosteutta välissä, kitit karisevat)
- saunan yläpohjan lahovaurion korjaus ("juminpaskaa" varisee seinille)
- syöksytörvien suppiloiden paikkojen tarkistus (muutamasta vesi valuu ohi)
- käytävän ja tuulikaapin välisen nurkan lahokorjaus
- käytävän katon kunnostus
- pihanpuolen irrallisten porrasaskelmien uusiminen (iso ja toinen pieni; lahovaurioita)
- kytkettyjen ikkunoiden ulkopuolen kunnostus
- saunan takan nurkan paikkaus (lohjennut pala pois)
- vanhan saunan kamiinan teräsputken uusiminen, jotta kamiina saadaan käyttöön
- julkisivuverhouksen helmojen kunnostaminen (lahovaurioita)
- merenpuolen terassitason ja pylväiden uusiminen (liimapuuta, saumat aukeilleet)
- lasioviterassin lattian uusiminen (notkolla, joustaa)
- sisäpihan pohjoisterassin uusiminen (reunimmaisat laudat kääntymässä irti)
- uuden ikkunan aukkipitimen valmistus makuuhuoneeseen (alkuperäinen on kadonnut)
- sisäpihan pylväiden huoltomaalaus
- karmien ja karmilistojen ulkopuolten kunnostus (rakoilua, maalin kuoriutumista)
- terassin lasiovien valmiiksi maalaus
- keittiön ulko-oven kunnostus (sisäpuolen maalipinta kolhiintunut ja halkeileva)
- keittiöterassin kaiteiden maalaaminen julkisivuväriin
- salin ja tuulikaapin oven saranoiden värimuutos (palautus mustiksi)
- käytävän vanhan ulko-oven kehysten kunnostus (maali rapisee)
- ruokakomeron, keittiön ja salin ovien kunnostus (maali lohkeilee, heloja rikki)
- makuuhuoneen oven paikkamaalaus
- sisäovien karmien pesu ja paikkamaalaus (kolhuja ja paikoin rapisevaa maalia)
- vanhan saunan oven kunnostus molemmiin puoliin (sisäpuolelta esiin vihreä väri?)

- vanhan saunan sisäseinien maalaus (nyt kahta eri väriä epämääräisesti rajattuna)
- vierashuoneen oven kunnostus sisäpuolelta (maali kuoriutuu)
- ikkunoiden sisäpuolen paikkamaalaus ja -kittaus
- itikkaverkot keittiöön ja saliin
- verstaan lahon alasidepuun uusiminen
- ulkopuolen ulkovuorauksen maalaus, sisäjulkisivujen elvytys ja paikkamaalaus
- liesitason kunnostus liesimustalla (öljypoltto tuntuu auttavan vain vähän)
- keittiön loisteputkivalaisimen vaihtaminen parempaan (esim. Bernadotte-valaisin tai led-nauha) ja erillisen tuplapistorasian lisääminen, jotta varjolista saadaan pois
- ulkokalusteiden kunnostus (terassituolit, lepotuolit, lintulauta ym.) ja salin ruokapöydän tuolien kunnostus (aunneita liitoksia, katkennut poikkipuu; yksi isompi ruskea tuoli on verstaassa kerrassaan rikkinäisenä)
- lipputangon palauttaminen
- makuuhuoneen katkenneen vaatekoukun vaihtaminen vastaavaan uuteen – vanha huolellisesti tallettaen – tai uuden samanlaisen lisääminen koukun vierelle
- saunan katkenneiden oksakoukkujen vaihtaminen uusiin – vanhat huolellisesti tallettaen – tai uusien lisääminen rikkinäisten vierille
- replikoiden teettäminen saunan pölkkyistuinten tyyneistä
- valaisimen hankkiminen saliin (katossa nyt pelkät käyttämättömät sokeripalat)
- asbestipurku tai varoituskylttien asettaminen ullakolle
- maakellarin kunnostus
- laiturin kunnostus
- saunalaiturille johtavien betoniaskelmien kunnostus
- saunan alimpien hirsien lahokorjaukset
- makuuhuoneen palomuurin paikkauksien retusointi
- piippujen rappaaminen ullakolla (voidaan tehdä vasta asbestipurun jälkeen)
- alkuperäisesineistön luettelointi ja merkitseminen

T A R V I K K E I T A

maalit: Allbäckin mantelinvalkoinen, hopeanharmaa, musta, keltaokra sekä kauranharmaa pellavaöljymaali, joihin sekoitettu sinkkivalkoista, sekä portin kunnostuksen yhteydessä sävytetty vaaleansininen Saxotol-pellavaöljymaali, terassin portaissa Uulan musta Roslagin mahonki

työvälineiden puhdistus: Allbäckin pellavöljysuopa

tuoreiden maali- ja tervatahrojen puhdistus: balsamitärpätti

maalien ohennus ja liituuntuneiden pintojen elvytys: Allbäckin raaka pellavaöljy

pellavaöljykitti: Allbäckin pellavaöljyvernissaa ja liitua sisältävä kitti

öljytasoite: Rubinol-pellavaöljytasoite

rakenteiden tervaus: hautaterva

kalkkisementtilaasti: Hyvinkään betonin märkälaasti (hautakalkkia)

kalkkimaali: Hyvinkään betonin kalkkimaali

kourujen jatkosten liimaus: Sikaflex-IIFC-massa

kourut ja paneelit: Puutavaraliike Tillman, kourut jättiläistuijaa ja paneelit haapaa

sahatavara: Hans van der Ende, paikallista mäntyä

